

Виходячи із вищенаведеного, зміст фізичної підготовки правоохоронних органів в Україні розглянуто з позицій функціонального підходу – як функції держави щодо розвитку фізичної культури і спорту, як необхідної умови проходження служби в правоохоронних органах та елементу особистої безпеки правоохоронців, що дозволило передбачити наступність формування змісту зазначеного поняття, виходячи з правової природи управління, яке реалізується в межах адміністративно-правових відносин.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна діяльність. Частина особлива : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки. – Х. : Ун-т внутр. справ, «Еспада», 2000. – 368 с.
2. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/3808-12>.
3. Фізична культура [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/>
4. Фізична культура // Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ-І). – Мюнхен, Нью-Йорк, 1949. – Т. 3. – С. 1161-1165 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://izbornyk.org.ua/encycl/eui115.htm>
5. Вострокнутов Л. Д. Генезис і розвиток правових норм в галузі фізичної культури і здорового способу життя українського народу : від звичаєвого права до законодавства початку ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / Л. Д. Вострокнутов. – Х., 2003. – 20 с.
6. Фізична культура : короткий курс лекцій з дисципліни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://studme.com.ua/141701204070/meditsina/fizicheskaya_kultura_obschekulturnoy_professionalnoy_podgotovke_studentov.htm
7. Большая Советская Энциклопедия : в 30 т. : Т. 27 : Ульяновск-Франкфурт / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М. : Сов. Энциклопедия, 1977. – 624 с.
8. Репкіна Ю.М. Адміністративно-правові основи регулювання фізичної культури і спорту : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Репкіна Юлія Миколаївна. – К., 2010. – 232 с.
9. Моргунов О.А. Адміністративно-спортивне право як підгалузь адміністративного права України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Моргунов Олександр Анатолійович. – Запоріжжя, 2012. – 207 с.
10. Про затвердження Настанови з фізичної підготовки в МНС України : наказ МНС України від 05.08.2004 р. № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dsns.gov.ua/files/2017/1/19/osv/10.doc>.
11. Основи управління в органах внутрішніх справ : навч. посіб. / О. М. Бандурка, В. М. Бевзенко, Р. А. Калюжний та ін. – Х. : ХНУВС, 2011. – 591 с.
12. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування особового складу органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 22.03.2005 № 181 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 21. – С. 154. – Ст. 1159.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2017

УДК. 342.951

Кондратенко Віталій Миколайович

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри галузевого права

*Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО ОБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

У статті розглянуто нормативно-правовий механізм забезпечення доступності осіб з інвалідністю до об'єктів соціальної інфраструктури з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні, а також обґрунтовується необхідність вдосконалення змісту та структури відповідного законодавства.

Значна увага приділена розгляду законів України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» та «Про реабілітацію інвалідів в Україні», у результаті чого констатовано, що діяльність публічної влади виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення прав і можливостей осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами.

Піддано критичному аналізу окремі постанови та програми Кабінету Міністрів України, оскільки вони спрямовані лише на реалізацію соціального захисту інвалідів, адміністративно-правове забезпечення відбувається лише окремої групи їхніх прав та свобод, уникнення їхнього державного та громадського захисту

як систематизованого комплексу забезпечення їхніх прав та свобод нарівні з будь-якою людиною.

Ключові слова: забезпечення прав і свобод, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, об'єкти соціальної інфраструктури, особи з інвалідністю, публічна влада.

Kondratenko V. M. ADMINISTRATIVE ADJUSTING OF PROVIDING OF AVAILABILITY OF PERSONS IS WITH DISABILITY TO OBJECTS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE

In the article the normatively-legal mechanism of providing of availability of persons is considered with disability to the objects of social infrastructure from the side of public and organs of local self-government authorities in Ukraine, and also the necessity of perfection of maintenance and structure of corresponding legislation is grounded.

Considerable attention is spared to consideration of Laws of Ukraine "About bases of social security of invalids in Ukraine" and "About the rehabilitation of invalids in Ukraine", it is established as a result, that activity of public power appears in creation of legal, economic, political, social, psychological and other terms for providing of rights and possibilities of persons with disability equally with other citizens.

Separate resolutions and programs of Cabinet of Ministers of Ukraine are exposed to the walkthrough, as they are sent only to realization of social defense of invalids, providing it takes place only separate group of their rights and freedoms, avoidance of their state and public defense as systematized complex of providing of their rights and freedoms equally with any man.

Key words: providing of rights and freedoms, public authorities, organs of local self-government, objects of social infrastructure, person with disability, public power.

Постановка проблеми. Важливою складовою правової демократичної держави є забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, зокрема створення належних умов їхньої доступності до об'єктів соціальної інфраструктури, яка охоплює сфери освіти, охорони здоров'я, пасажирський транспорт і зв'язок, культуру, побутове обслуговування тощо. Закріплюючи положення про рівність прав і свобод громадян незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших ознак, до яких належить й інвалідність, Конституція України захистила вказану категорію осіб. Таке ж завдання виконали Закони України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», а також ратифіковані Верховною Радою України Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю та Факультативний протокол до неї. Однак положення цих нормативних актів залишаються декларативними, не забезпеченими фінансовими ресурсами.

Крім того, аналіз доповідей правозахисних організацій, наукової літератури з питань становища осіб з інвалідністю свідчить про недотримання або обмеження їх прав у сфері зайнятості та працевлаштування, освіти, доступу до інформації, громадських приміщень, установ та послуг, участі в економічному, суспільно-політичному та культурному житті. Таким чином, важливим є подальший розвиток відповідного вітчизняного законодавства щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю з дотриманням міжнародних стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження окремих питань щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю базується на наукових працях таких фахівців, як: О. В. Вашанова, А. М. Куца, О. Й. Лесько, Н. М. Митіна, С. В. Пасічніченко, А. А. Пухтецька, Є. Ю. Соболев, В. С. Тарасенко, А. Л. Терещенко, Л. П. Шумна, М. В. Чічкань та ін.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження правового механізму реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо їхньої доступності до об'єктів соціальної інфраструктури в Україні.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення та впорядкування правового регулювання діяльності публічної влади сприяє реалізації та захисту прав та свобод осіб з інвалідністю у цій сфері, розвитку нових взаємовідносин між ними, про що свідчать прийняті останніми роками численні нормативно-правові акти, які забезпечують юридичне оформлення процесів удосконалення організації та діяльності зазначених суб'єктів. Насамперед уст. 3 Конституції України зазначається, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Вона відповідає перед людиною за свою діяльність, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Аналізуючи діяльність публічної влади, що регламентується низкою кодифікованих законодавчих актів, серед яких можна виокремити положення Кодексу законів про працю, вважаємо, що його норми опосередковано стосуються діяльності публічної адміністрації з питань сприяння працевлаштуванню інвалідів, вони лише визначають базисні соціальні стандарти працездатності зазначеної категорії осіб та створення для них відповідних умов праці.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення поняття «інвалід» передбачається відповідальність за: невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування інвалідів та своєчасної подачі звіту до Фонду соціального захисту інвалідів; неподання відомостей про всіх

військовозобов'язаних і призовників, визнаних інвалідами, незалежно від групи інвалідності, порушення посадовими особами підприємств, установ, організацій, фізичними особами-підприємцями, які використовують найману працю, фізичними особами, які не мають статусу підприємців та використовують найману працю, порядку використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності [2].

Сімейний кодекс України визначає сім'ю первинним та основним осередком суспільства [3], в якій член сім'ї – інвалід наділяється додатковими правами, свободами та гарантіями, серед яких можна виокремити: право на утримання того із подружжя, який є інвалідом; право на отримання аліментів у зв'язку з інвалідністю; право на утримання того з подружжя, з ким проживає дитина-інвалід; право на додаткові витрати дітей на батьків, які є інвалідами; право на можливість стягнення з дітей додаткових коштів на лікування батьків-інвалідів. Згаданий кодифікований акт визначає і їхній судовий захист.

Певний комплекс законодавчих актів визначає обмеження в застосуванні виняткових засобів адміністративного припинення відносно осіб з явними ознаками інвалідності, серед яких Митний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України та ін.

Розглядаючи положення Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [4], слід акцентувати увагу на тих аспектах діяльності суб'єктів публічної влади, які спрямовані на реалізацію, соціальний захист прав та свобод осіб з інвалідністю. По-перше, з метою уникнення зловживань із боку владних суб'єктів, правотворчі органи при прийнятті відповідних рішень стосовно інвалідів повинні залучати представників громадських організацій інвалідів. По-друге, органи місцевого самоврядування зобов'язані інформувати інвалідів про зміни і доповнення законодавства про соціальну захищеність інвалідів, проте у якій формі це повинно відбуватися не визначено. По-третє, діяльність публічної влади виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення прав і можливостей інвалідів нарівні з іншими громадянами. Створення зазначених умов проявляється у: виявленні, усуненні перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб, у тому числі стосовно доступу до об'єктів громадського та цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього сервісу, транспорту, інформації та зв'язку, а також з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів – до освіти, праці, культури, фізичної культури і спорту; охороні здоров'я; соціальному захисті.

Аналізуючи положення Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам», слід наголосити, що він визначає право інвалідів, які не одержують пенсію та постійно проживають на території України, на державну соціальну допомогу. Закон визначає критерії, відповідно до яких суб'єкти публічної адміністрації визначають право, умови, розмір і порядок надання соціальної допомоги, а також умови за яких державна соціальна допомога на догляд не призначається.

Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [5] визначає стрижневі напрями державної політики України у сфері реабілітації інвалідів, серед яких можна виокремити: забезпечує координованість системи реабілітації, що реалізується через своєчасність, безперервність та комплексність відновлювальних заходів і методик, а також доступність технічних та інших засобів реабілітації і виробів медичного призначення, реабілітаційних послуг, гарантує матеріально-технічне, фінансове, кадрове і наукове забезпечення системи реабілітації; визначає умови для відновлення або здобуття трудових навичок, отримання освіти, професійної перепідготовки і працевлаштування з урахуванням функціональних можливостей осіб з інвалідністю; формулює вимоги до об'єктів соціальної інфраструктури й інформації для створення безперешкодного доступу до них інвалідів.

Згідно з вимогами ст. 29 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», передбачено виплату грошової компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування представникам дітей-інвалідів у порядку і розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України. Водночас з 6 червня 2007 року й дотепер такий нормативно-правовий акт не розроблено, що фактично позбавляє можливості реалізувати фінансові компенсації держави на користь дітей-інвалідів. Отже, зазначені недоліки існуючого законодавчого акту вказують на формалізм правових норм, невідповідність вітчизняного законодавства міжнародним стандартам із дотримання прав і свобод осіб з інвалідністю.

Аналізуючи положення Законів України «Про центральні органи виконавчої влади» слід акцентувати на важливих завданнях цих органів у частині надання адміністративних послуг, здійснення державного нагляду, здійснення інших завдань, визначених законами України. Серед них слід виокремити реалізацію завдань, закріплених у державних цільових програмах щодо виконання центральними органами виконавчої влади міжнародних зобов'язань з дотримання прав та свобод інвалідів [6].

У Законі України «Про місцеві державні адміністрації» закріплюється окремий блок повноважень у галузі соціального забезпечення та соціального захисту населення в частині: реалізації державної

політики в галузі соціального забезпечення та соціального захисту інвалідів; надання адресної соціальної допомоги і підтримки інвалідам; забезпечення навчання та працевлаштування інвалідів; вирішення питання про утворення, реорганізацію та ліквідацію спеціальних будинків-інтернатів для інвалідів та інші [7].

На органи сільських, селищних, міських рад, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку покладаються такі повноваження: підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку сіл, селищ, міст; утворення цільових фондів соціальної допомоги інвалідам, визначення порядку і умов витрачання коштів цих фондів з метою надання адресної фінансової допомоги інвалідам.

Акти Кабінету Міністрів України спрямовані на організацію та діяльність окремих суб'єктів публічної адміністрації, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових осіб щодо реалізації та захисту прав і свобод інвалідів; урегулювання поведінки суб'єктів правовідносин у певних сферах державного управління з метою реалізації та захисту прав і свобод інвалідів; роз'яснення порядку правозастосування норм законодавчих актів та створення механізму їхньої реалізації під час реабілітації, працевлаштування, доступу до соціальної інфраструктури інвалідів. За останні понад десять років прийнято близько 50-и нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення діяльності публічної адміністрації щодо гарантування усього комплексу політичних, економічних, культурних і громадських прав інвалідів на рівні з іншими членами суспільства.

Серед цих нормативно-правових актів можна виокремити постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження складу Комісії з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій інвалідів» від 26.03.2008 № 235; «Про затвердження Положення про Фонд соціального захисту інвалідів» від 26.09.2002 № 1434; «Питання медико-соціальної експертизи» від 03.12.2009 № 1317; «Про утворення Ради у справах осіб з інвалідністю» від 14.09.2016 № 628 та ін. Проте сьогодні керівники різних рівнів розглядають інвалідність як проблему, а таку особу – як неповноцінну людину, яка потребує соціального захисту [8].

Не зовсім зрозумілими залишаються спрямованість більшості урядових програм і постанов на реалізацію тільки соціального захисту інвалідів, забезпечення лише окремої групи їхніх прав та свобод, уникнення їхнього державного та громадського захисту як систематизованого комплексу забезпечення їхніх прав та свобод на рівні з будь-якою людиною. Це насамперед стосується таких програм і планів: «Про затвердження Державної програми розвитку системи реабілітації та трудової зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями, психічними захворюваннями та розумовою відсталістю на період до 2011 року» від 12.05.2007 № 716; «Про затвердження Порядку забезпечення інвалідів і дітей-інвалідів технічними та іншими засобами» від 03.12.2009 № 1301; «Про затвердження плану додаткових заходів щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями» від 03.11.2005 № 444-р. Аналіз міжнародних нормативно-правових положень вказує не лише на реалізацію та забезпечення соціальних прав і свобод інвалідів (соціальне забезпечення, житло, достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування), на чому сьогодні акцентується в законодавчих та урядових правових актах, а й на закріпленні всіх передбачених прав і свобод без будь-якого розрізнення, а також на необхідності гарантувати особам з інвалідністю повне користування ними без дискримінації.

З метою деталізації положень наведених у підрозділі нормативно-правових актів видаються накази, інструкції керівників центральних органів виконавчої влади, спрямовані, як правило, на врегулювання суспільних відносин, що виникають у системі службового підпорядкування відповідного міністерства та відомства. Їхня специфіка торкається насамперед забезпечення публічною адміністрацією закріплених у законодавстві прав та свобод інвалідів, реалізації пільг та компенсацій залежно від ступеня розладу функцій органів і систем організму й обмеження життєдіяльності, що стосується осіб I, II або III груп інвалідності.

Висновки. Нормотворчість у сфері забезпечення доступності осіб з інвалідністю до об'єктів соціальної інфраструктури суб'єктами владних повноважень має динамічний характер, пов'язане із внесенням численних змін до законодавчих актів, що ускладнює механізми реалізації даної категорії осіб своїх прав та свобод. Окрім того, впровадження міжнародних стандартів і зарубіжної практики, поява нових норм, ускладнюють зміст і структуру наявного правового масиву некодифікованих нормативно-правових актів. З урахуванням цього, слід упорядкувати чинне законодавство та вдосконалити його зміст, структуру з урахуванням пріоритетного напрямку діяльності публічної адміністрації, який повинен бути спрямований на повну реалізацію у сфері публічно-правових відносин прав і свобод осіб з інвалідністю та дієвий захист з боку державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 26 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).
3. Сімейний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 15 липня 2017 року: (відповідає офіц. текстові). – К. : Алерта, 2017. – 78 с.
4. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-XII // Відомості Верховної Ради України. –1991. –№ 21. – Ст. 252 (з наступними змінами та доповненнями).
5. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV //Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 2-3. – Ст. 36 (з наступними змінами та доповненнями).
6. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385(з наступними змінами та доповненнями).
7. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 року № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20-21. – Ст. 190(з наступними змінами та доповненнями).
8. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2017

УДК 342.9

Окопник Олена Миколаївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевого права*

*Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка*

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ВИНИКНЕННЯ ПРАВА НА ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Стаття присвячена встановленню історичних фактів виникнення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів виконавчої влади, проаналізовано підстави виникнення кодексу адміністративного судочинства України. У дослідженні проаналізовано законодавство із цього питання та наукова література, що дозволило визначити генезис та сутність права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів виконавчої влади.

Ключові слова: адміністративне судочинство, органи виконавчої влади, публічно-правовий спір, захист права, правосуддя.

Okopnik E. N. HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE RIGHT OF APPEALS FOR DECISIONS, ACTIONS OR INACTIVITIES OF AUTHORITIES OF THE EXECUTIVE AUTHORITY

The article is devoted to the establishment of historical facts of the right to appeal decisions, actions or inactivity of executive bodies, and the reasons for the emergence of the Code of Administrative Legal Proceedings of Ukraine have been analyzed. The study analyzed the legislation on this subject and scientific literature, which allowed to determine the genesis and essence of the right to appeal decisions, actions or inactivity of executive authorities.

It has been determined that the right to appeal is one of the means of protecting other subjective rights, but at the same time it has an independent value and also needs protection. The right to appeal to a competent authority of a state or officials in the event of unreasonable obstacles to the exercise of the right to appeal, restrict or deprive the said right is secured by law. It is also emphasized that legal science is in a position that the right to appeal is an absolute, unlimited and inalienable right of a person. In the theory of law, it belongs to the system of negative rights, which are the basis of individual freedom and give the individual the right to protect against any encroachment, including from the state, in the exercise of civil and political rights.

Key words: administrative justice, executive bodies, public legal disputes, protection of law, justice.

Постановка проблеми. Питання запровадження адміністративного судочинства не є новим явищем. З огляду на це, досить актуальним є звернення до історичного екскурсу щодо виникнення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів виконавчої влади.

Виникнення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів виконавчої влади, безпосередньо пов'язане з виникненням адміністративної юстиції, тобто із створенням адміністративних